

Универзитет у Нишу
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
Бр. 01-480/1
22/02/2023. године

На основу члана 36. Правилника о мастер академским студијама права Служба за наставу и студентска питања даје следеће

О Б А В Е Ш Т Е Њ Е

1. Обавештава се јавност да су завршни мастер рад и Извештај Комисије за оцену и одбрану мастер рада под називом „Виктимитет старих лица”, кандидата Михајловић Јоване, број досјеа М002/21-О, студента мастер академских студија права на Правном факултету у Нишу, примљени дана 22/02/2023. године и да се налазе у Библиотеци и на сајту Факултета.
2. Извештај и мастер рад доступни су, у року од 5 (пет) дана од дана истицања овог обавештења на огласну таблу Факултета, заинтересованим лицима у времену од 08,00 до 15,00 сати сваког радног дана.
3. Извештај Комисије за оцену и одбрану мастер рада су саставни део овог обавештења.
4. Ово обавештење истаћи на сајт и доставити Библиотеци.

СЛУЖБА ЗА НАСТАВУ И
СТУДЕНТСКА ПИТАЊА

Катедри за кривичноправне науке
Правног факултета Универзитета у Нишу

На седници Катедре за кривичноправне науке која одржаној 14.02.2023. године на основу члана 34. Правилника о мастер студијама Правног факултета у Нишу формирана је Комисија за оцену и јавну одбрану мастер рада под називом: „Виктимитет старих лица“, кандидата Јоване Михајловић, бр. индекса М002/21-О. Комисија, после детаљног прегледа мастер рада подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

Мастер рад под називом: „Виктимитет старих лица“ кандидата Јоване Михајловић је написан на 94 страница компјутерски обрађеног текста, без прореда. Кандидат је цитирање вршио у фуснотама (укупно 151). Литерарну подлогу рада чини 50 домаћих и иностраних извора књига, монографија, библиографских јединица (учбеника, приручника, коментара закона, стратегија, законских текстова и статистичких података) уз друге бројне научне и стручне радове објављене у часописима, реферате са саветовања и електронске изворе.

Структурално је рад подељен у тринаест делова: 1) Теорије старења, 2) Демографска слика особа старије доби у Републици Србији, 3) Упоредна пракса, 4) Облици злостављања старих лица, 5) Значајне константе код злостављања старих лица у породици, 6) Знакови који упућују на насиље над особама старије доби у установама, 7) Превенција занемаривања и злостављања старијих особа у установама, 8) Фактори ризика за насиље над старим особама, 9) Теоријска објашњења насиља над старим лицима, 10) Међународни документи којима се регулише положај старијих особа, 11) Домаће норме

којима се регулише правни положај и заштита старих лица од свих облика виктимизације/ дискриминације, 12) Стратегија заштите (оквирни предлог мера превенције у развијеним земљама и код нас), 13) Емпиријско истраживање, укључујући и увод, закључна разматрања, попис коришћене литературе, сажетак и кључне речи на српском и енглеском језику и биографију студента.

У уводу (стр. 4-6) кандидат је изложио предмет свог рада указујући на сам појам старења као неодвојивог сегмената у животу људи. Појмовно одређује значење појмова „старење“ и „старост“. Указује на то да, иако се ови феномени проучавају већ вековима, не постоји јасна и прецизно одређена дефиниција старости. Даље указује на различита појмовна одређења и дефиниције старости, осврћући се на дефиниције које су истакли Хипократ и Аристотел. Рад прати историјски развој оснивања дома за збрињавање старих лица, као и када је почело да се поима питање проблема старих особа. У даљем току уводног излагања кандидат је указао на широк спектар различитих питања која је обрадио у свом раду, а која се односе на питање старости, социјалне заштите поводом старости, старих особа, са посебним освртом на промене које су извршене у погледу њиховог социјалног статуса. Такође, кандидат као разлоге због којих је извршио одабир ове теме, наводи да своје интересовање за овај предмет базира на томе да се ради о лицима која се налазе у неповољном положају, а да се наше друштво не бави довољно питањем старих.

У првом делу мастер рада под називом „Теорије старења“ (стр. 6-13) кандидат је дефинисао појам старења и прави разлику између примарног и секундарног старења. Према општеприхваћеној подели прави се разлика на: 1) Биолошке теорије старења, 2) Психолошке теорије старења, 3) Социолошке теорије старења. Посебну пажњу посвећује биолошким, психолошким и социолошким особинама старих лица, наводећи на који начин оне утичу на виктимитет старих лица. Кандидат детаљно наводи које то промене човеково тело трпи током живота и како те промене утичу на њихов положај у породици, али и у самом друштву.

Други део (стр. 13-15) посвећен је приказивању демографска слике у Републици Србији. Кандидат је у раду путем табела приказао како се мењао број становника током

различитих година, који су то демографски показатељи и број становника по полу и одређеним старосним групама. Такође, у раду је приказан и процењени број становника за 2019.годину. Такође, указује да се процес демографског старења становништва манифестује ниским и стално опадајућим учешћем младих и високим и континуирано растућим уделом старих у укупном становништву.

Трећи део (стр. 15-21) односи се на упоредну праксу у различитим државама Европе али и САД-а. Рад прати националне регулативе широм света, с обзиром на различит начин регулисања положаја старијих особа а који се пре свега огледа у постојању прописа усмерених на превенцију и реакцију на злостављање и занемаривање. Структурално обухваћена је регулатива у англосаксонском систему, нарочито у САД-у и Канади, са приказом теста тзв.“ EASI“ тест, који лекару треба да указује на постојање злостављања, затим регулативу на нивоу држава Европе. Кандидат прави паралелу између домаћег законодавства и регулатива у овим државама.

Четврти део (стр.21-33) под називом „Облици злостављања старих особа“ односи се, пре свега, на појмовно одређење злостављања као и начина вршења оваквих аката. Злостављање старих особа је појава која се прожима кроз историју. Почетак можемо наћи у делима Хеисода, Херодота и Старбоне, затим Марка Пола и али, такође, постоје и примери бројних обичаја напуштања старих особа који постоје у нашем народу. Истакнути су знаци који указују на злостављање старих особа као и подела с обзиром на различите критеријуме. С обзиром на начин злостављања разликује : 1) Психичко злостављање, 2) Физичко злостављање, 3) Сексуално злостављање, 4) Финансијско(економско) злостављање, 5) Занемаривање, а које је кандидат детаљно описао у раду наводећи примере из праксе. Затим, ако се као критеријум узме место на коме се радња предузима, разликује : 1) Насиље над старим особама у породици, 2) Насиље над старим лицима у установи. Насиље над старим лицима се најчешће догађа у оквиру породице, било да се ради о породици у којој живи више генерација или где старе особе живе саме. Међутим, велики је број старих лица која су злостављана у установи у којој су смештене, а то могу бити: старачки домови, болнице, установе за трајну бригу и негу, домови за психички болесне старије особе, геронтолошки центри.

Пети део (стр.36-38) посвећен је значајним константама код злостављања старих лица у породици. Иако је мали број истраживања који се тичу старих особа, дошло се до одређених сазнања која се тичу како насилника, тако и жртава. У раду су табеларно приказани резултати о броју умрлих насилном смрћу према пореклу насилне смрти, старости и полу, оштећених лица за кривично дело насиље у породици, а који подаци су преузети са сајта Републичког завода за статистику.

У шестом делу (стр.38-39) истакнути су знакови који упућују на насиље над особама старије доби у установама.Насиље у установи је честа појава, али исти случајеви врло често остају неоткривени. Због тога се препоручује да медицинско особље посебну пажњу посвети обележјима насиља. У овом делу рада, конкретно, разрађују се одређени знакови који указују на различите облике насиља.

У седмом делу (стр.39-41) који се односи на превенцију занемаривања и злостављања старих особа,пре свега, има за циљ осигурање достојне старости, пружање материјалне сигурности и уопште унапређење живота. Институционално насиље је занемарљива тема, пре свега због срамоте или страха жртве. Старе особе могу бити жртве насиља на свим нивоима здравствене заштите. У раду је наглашен осврт на моделе који обухватају мере и акције на индивидуалном плану, у међусобним односима у непосредној околини , као и на ширем друштвеном плану.

У осмом делу (стр.41-44) који се односи на факторе ризика за насиље над старим лицима кандидат, пре свега, прави разлику на одређене врсте фактора и истиче: 1)Индивидуалне факторе ризика везаних за породицу, старатеља или неговатеља, 2)Друштвене факторе ризика, 3) Карактеристике штићеника, 4)Организационе факторе ризика.Везано за прву поделу, истиче главне карактеристике личности чланова породице, неговатеља, радника у установи..Друштвени фактори ризика се уочавају услед недостатка друштвених ресурса, политике која је неповољна за старије, поремећаја међугенерациског сукоба. Иако свака особа може бити жртва насиља, постоје значајни фактори по основу којих се једна особа може наћи у улози жртве. Кандидат је у раду истакао одређене особине и понашања која имају већи утицај на злостављање. Груписала је организационе факторе ризика с обзиром на место установе где се она налази, на стручно особље које је у установи запошљено и на саму систематизацију.

У деветом делу (стр.45-49) кандидат је истакао теоријска објашњења насиља над старим особама која су заступљена у литератури. Преко ситуацијског модела, теорије друштвене размене, симболичко интеракцијске теорије и еколошког модела, истакла је различите приступе овом проблему, као и различита схватања и поимања самог проблема злостављања старих лица.

У десетом делу (стр.50-55) хронолошки и детаљно разрађени су и тумачени међународни документи којима се регулише положај старијих особа. Кандидат у свом раду говори о правима старих као делу основних људских права која су регулисана међународним правним нормама. Истиче Резолуције УН-а које се примењују на све људе без обзира на године, али и оне које се конкретно односе на старе особе. Позива се на најважније циљеве Савета Европе, као и Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, Европску социјалну повељу. Иако је на нивоу Европске Уније тек средином деведесетих година прошлог века легислатива почела да се односи на облике неједнаког третмана по основу година старости и инвалидитета, у раду су детаљно назначени правни прописи који се тичу конкретно старих особа.

У једанаестом делу (стр.58-63) кандидат се бави начином регулисања правног положаја старих лица у домаћем праву. Домаће правне норме држава је ускладила са међународним правним документима, те се утврђује повезаност и истоветност између истих. У раду су норме класификоване на : норме о забрани дискриминације, норме кривичног законодавства, норме из области грађанског законодавства, норме о социјалној и здравственој заштити, пензијској и инвалидској сигурности.

У дванаестом делу (стр.68-77) описује и истиче стратегије заштите, упоређујући начин постављања циљева у свету и код нас. Детаљно разрађује и указује на стратегије које се односе на старе особе.

У тринаестом делу (стр.77-85) кандидат спроводи истраживање на нивоу града Лесковца, поставља хипотезе које се имају проверити, дефинише циљ спровођења истраживања и износи резултате. Истраживање је обављено преко непрофитне, нестраначке и невладине организације „Жене за мир“ у Лесковцу.

У „Закључним разматрањима“ (стр.85-87) кандидат истиче да је старење у свету и даље недовољно проучена појава. У савременим државама питање везана за процес старења популације захтевају одређени политички одговор. Старење популације утиче и на структуру страновништва, пре свега јер долази до смањења наталитета услед повећања удела старог становништва. Кандидат истиче да је у нашој држави потребна изградња друштвених вредности као и система у коме ће се поштовати те друштвене вредности, у коме неће постојати дискриминација по основу старости, али и пола.

Закључак и предлог

После детаљног разматрања мастер рада: „Виктимитет старих лица“, можемо да закључимо да пред кандидатом није био нимало лак и једноставан задатак. Требало је, наиме, проучити и анализирати обимну домаћу и инострану законску и правнотеоријску литературу, као и актуелну праксу која се односи на начине сузбијања насиља над старим лицима.

Наиме, ради се о проблему који егзистира вековима уназад, с обзиром да представља глобални проблем који погађа сва друштва и све цивилизације, са разликом у њиховој друштвеној рекацији у зависности од историјске епохе. Злостављање старих лица је појава која од давнина постоји у нашем друштву али којој се ни данас не поклања довољно пажње. Старе особе су својим биолошких и психолошким особинама као и обележјима свог социјалног положаја предиспониране да постану жртве неког облика злостављања, те је кандидат овом раду указао на биолошка, психолошка и социјална обележја старости. Како се наше друштво сусреће са све већом депопулацијом, односно повећањем броја старих лица, то кандидат указује на стереотипе који су везани за старост а који представљају основу нашег друштва. Детаљно разрађује насиље према старијима које се може одвијати у различитим окружењима, односно у породици или установи у којој је старија особа смештена, те је и у самом раду указао на факторе ризика за настанак насиља као и на многе карактеристике, односно знакове које указују да је према некој

особи извршено насиље. Нарочито у раду истиче факторе ризика који се могу појавити појединачно или истовремено, а који могу бити везани за индивидуалне карактеристике жртве, факторе који су везани за злостављача, факторе везани за друштвене норме, факторе везане за облике насиља. Такође, у раду изложене теоријске моделе који су од значаја за свеукупно сагледавање целокупног положаја старих особа као и даљу могућност унапређења њиховог положаја а нарочито ситуацијски модел, теорију друштвене размене, симболичко интеракцијску теорију, еколошки модел. Како се злостављање старих може вршити на различите начине, стога у раду разликујемо физичко насиље, психичко, сексуално, економско насиље и занемаривање. У раду се наглашава посебно важан показатељ сваког сваког развијеног друштвеног система, а нарочито јер су саставни део корпуса основних људских права, па указује на домаће норме и међународне документе који на директан или индиректан начин регулише овај проблем, као и бројне стратегије и стратешке циљеве који се предузимају у различитим областима.

Међу посебним квалитетима по којима се издваја овај мастер рад је свеобухватно теоријско и практично посматрање положаја старих особа, са освртом на проналажење узрока овог проблема, чиме би се последично могло утицати на смањење дискриминације, као и вршење кривичних дела Према овој категорији лица. При обради постављене теме, кандидат се није задржао само на пуком интерпретирању законске и научне литературе, већ је аргументовано и полемички износио и бранио своја оригинална гледишта.

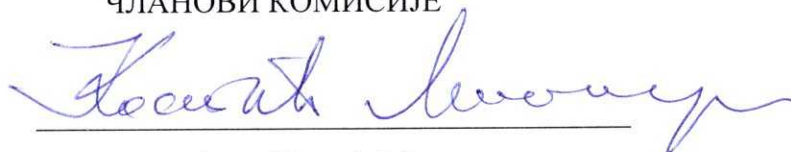
Стога, Комисија закључује да мастер рад кандидата Јоване Михајловић под називом „Виктимитет старих лица“ представља резултат самосталног и називом оригиналног научног рада из области кривичног права. Кандидат је у раду систематизовао и анализирао постојећу правнотеоријску, прикупио практичну и законску литературу и својим радом дао одређени допринос науци кривичног права. Пошто су испуњени услови предвиђени у члану 35. Правилника о мастер студијама Правног факултета у Нишу, Комисија сматра да је мастер рад: „Виктимитет старих лица“ кандидата Јоване Михајловић подобан за јавну одбрану, па предлаже Катедри за кривичноправне науке

Правног факултета у Нишу да усвоји Извештај о оцени мастер рада и његовој подобности за јавну одбрану.

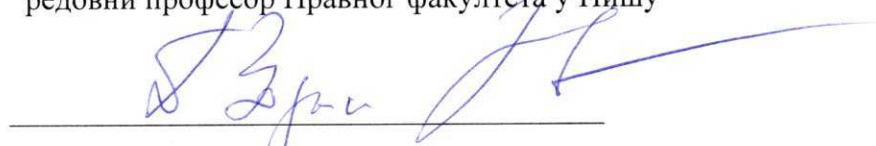
У Нишу, 21.02.2023. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

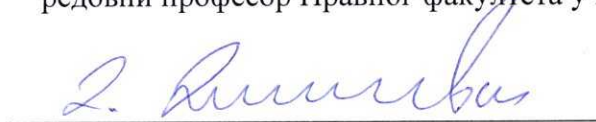
проф. др Костић Миомира

редовни професор Правног факултета у Нишу

проф. др Зоран Ћирић

редовни професор Правног факултета у Нишу

проф. др Дарко Димовски

редовни професор Правног факултета у Нишу